

Köves József:

Parádé

Szépen felöltöztették. Kék nadrág, fehér ing, ujjatlan kötött mellény, persze az is kék, hogy passzoljon a nadrághoz. Talán még nyakkendőt is kötöttek rá, pont olyat, amilyet a felnőtt férfiak viselnek, csak kisebbet, keskenyebbet.

- Hova megyünk?

- Föl a Várba - mondta Ernő bácsi.

- Siklóval? - Gabi fölujjongott.

Siklón még sosem utazott. Villamoson gyakran, még nyári villamoson is. Ez olyan kocsis volt, amelynek nem voltak zárt ablakai, minden ülésről kikönyökölve lehetett nézni a várost. Aztán buszon is vitték már, meg sínautóbuszal is a Fásorban a Városliget felé. És hát vonatozott is egyszer, az előző nyáron, éppen Ernő bácsival. Nagykanizsára.

- Az öregekhez - így mondta.

Útközben kiszálltak Siófokon, és Ernő bácsi megmutatta a Balatont. Nagyon nagy volt. - A tenger még sokkal nagyobb - mondta Ernő bácsi. - Te már láttad? - kérdezte Gabi. - Hogyne, sokszor... Az Adriát is, a Földközi tengert is, a Fekete tengert is Constanzánál.

- Miért fekete a tenger? - kérdezte. - Ott mindig sötét van?

Nagybátyja nevetett, de nem mondott se nemet, se igent. Aztán megengedte, hogy lemenjen a vízhez. - Csak vigyázz, bele ne pottyanj! - szólt még utána. Gabi óvatosan ledöcögött a töltés mentén, leguggolt a Sió csatorna fölé, nézte a fürge halacszkákat. Egy a part közelében sokkal lassúbb volt a többinél. Szinte csak lebegett, a víz megemelte. Hirtelen elszánással érte nyúlt, sikerült is megfognia, és kiemelte a vízből. Letette a fűbe. A hal nem mozdult. Gyönyörű arany teste volt, csillogott.

- Ernő bácsi, ez aranyhal!

Nagybátyja föltápáskodott a gyepről, és leereszkedett mellé. Megállt, a hal fölé hajolt.

- Az bizony... Színarany... Kár, hogy meghalt már. Dobd vissza szépen a vízbe, aztán megmossuk a kezedet.

- De hát ez kincs! Aranyhal! - értetlenkedett a kisfiú. De mégis szófogadóan visszadobta a halat. Ernő bácsinak mindig szót fogadott, talán mert olyan csöndesen, kérően tudott parancsolni is.

A délutáni sebessel továbbmentek Kanizsára. Ez a Kanizsa valami nagy, kertés ház volt, ott lakott a két öreg. Az ős néni kedves volt, kiengedte a kertbe játszani. Az ablakból nézte, hogy szedi a kisfiú a bokrokról a vérszínű ribizlit. Aztán később az öreg néni férje, a bajuszos bácsi csak kihajolt az ablakon, lenyúlt érte a gyepre, és szó nélkül beemelte.

- Tudod, ők Rózsi néni szülei - magyarázta Ernő bácsi. Rózsi néni az ő felesége volt.

És volt még egy kutyájuk is, a Szuszi. Attól Gabi félt, mert hogy mindig ugatott.

Nagyon hálás volt Ernő bácsinak, mert neki köszönhette élete első vonatozását. Sőt, ő vitte el egyszer a zöld villamossal is kirándulni. Azt mondta, megyünk HÉVVEL A

SZABADBA. Aztán kiderült, hogy HÉV-nek hívják ezeket a lassú zöld villamosokat, s az is, hogy ez rövidítés, annyit tesz: helyiérdekű villamosvasút.

Most meg már siklózni is fogok - gondolta lelkesen Gabi. - Ernő bácsi a legjobb ember a világon. Apánál is jobb, mert Apa elment, itt hagyott. A felnőttek úgy mondják: bevonult. Meg hogy muszos... Ezt nem értette, ez a furcsa szót. Ernő bácsi viszont itt maradt, és viszi őt mindenféle érdekes helyekre.

- Mit fogunk csinálni?

- A Várban? Megnézzük a parádét.

Az biztos valami cirkuszféle - gondolta, és lelkesen fogta Ernő bácsi középső ujját. Azt is szerette, hogy nagybátyja soha nem az egész tenyerét nyújtotta. Más felnőttek nem gondolnak arra, hogy kicsi még, rendesen át se tud fogni egy akkora férfikezet. Azt az egy ujjat azonban átérte, meg tudott kapaszkodni benne. Autóbuszsal mentek át a Lánchídon. Éles, ferdén tűző áprilisi nap sütött. Finoman simogatott, de az árnyékban elkelt még a mellényke. Rengeteg ember állt a siklónál, nem is fértek fel, csak negyedszerre. Izgalommal várta az indulást. Aztán kiderült, hogy nincs is az útban semmi különös. Olyasmi volt, mint a Fogaskerekű, csak sokkal hamarabb célhoz ért. Megemelkedtek, és már meg is álltak. Fent a Várban, ahová mentek, rengeteg ember állt. Ernő bácsi megpróbált előrébb furakodni, hogy jobban lássanak, és a nyakába vette Gabit.

A nap egy nagy, szinte négyszögletes teret ölelt körül. Zene szólt. Katonák játszottak, zenészkatonák. Aztán egyszerre mindenki megmerevedett, amikor a zenészek valami új dalba kezdtek.

- Ez a Himnusz - súgta fel a nagybátyja. -

Ezt csöndben, tisztelegve kell végighallgatni. Gabi megpróbált úgy tisztelegni, mint a közeli katonák, rendőrök, de hamar elfáradt a keze a magasban. Nagy csönd követte a muzsikát. Feszesen állt most a zenekar is. Távollabb, a pompázatos palota előterében érdekes ruhájú katonafélék mozgolódtak. A mellükön fehér csíkok húzódtak keresztbe, bal vállukról valami világos anyag hullott alá, mint valami lepedő. Sapkájukon meg valami tollak voltak. Mókás-mereven nyújtották előre a lábukat; lassan, mint amikor a vetítógép lelassul. Otthon volt Gabinak egy kézzel tekerhető, motoros vetítógépe, azt is Ernő bácsitól kapta, sok filmet is hozzá, még Chaplint is.

Nagybátyja megráncigálta a karját:

- Figyelj, most jön az őrségváltás...

A lépegető katonák - a kormányzó testőrei, így mondta Ernő bácsi - most megálltak az eddig merev egyenruhások előtt. Ekkor azok ráncigálták magasba szögletes mozdulatokkal szuronyos puskáikat, és ők kezdtek ugyanolyan vicces lábemeléssel elvonulni. Helyettük a másik csoport merevedett szoborrá.

Akkor a díszes épület, a Palota kapujánál sok ember tűnt fel, mindenféle ékes, szép ruhákban. Összevissza szaladgáltak eleinte, majdhogynem föllöködtek egymást, aztán két csoportra oszlottak, és akkor több katona között megjelent egy sötét egyenruhás ember. A kabátja ujján olyan fehér csíkok - egy szélesebb, s fölötte két keskenyebb - sorakoztak, mint Gabi matrózingének a gallérján. A mellén mindenféle

érméket viselt, és Gabi messziről még azt is észrevette, hogy nagyon nagy, csónaknyi lába van. A tömeg tombolni, tapsolni kezdett, mellette egy néni elkiáltotta magát, hogy "éljen, éljen!", és akkor mindenki utána kiabálta ezt. A sötét matrózruhas barátságosan megemelte a jobbját, integetett, s néhány közel állóval még parolázott is. Közben begördült egy hatlovas, fényes fekete hintó az ácsorgók elé, és az öreg tengerészkapitány - mert Gabi már így nevezte el magában - a katonák segítségével fölmászott az ülésre. A tömeg kettévált, udvariasan utat engedve a kocsinak, amely mögött fényes sisakú lovas rendőrök léptettek. Megdöbbszerűen egyszerre koppantak a patkók a macskaköveken.

Ernő bácsi lerakta a földre.

- Várj, rendbeszedem magam - nézett le. Zakójának belső zsebéből fésűt vett elő. Ekkor indult el a tömeg. Egymást taszigálva, sodorva tülekedtek az emberek ugyanabba az irányba, amerre a hintó ment az imént. Volt, aki még mindig kiabált, hogy Éljen Horthy, Éljen Horthy! , mások a gyönyörű egyenruhákról áradozva furakodtak előre. Felnyúlt, hogy megfogja nagybátyja ujját, de helyette egy csúf, szőrös mancshoz ért a keze. Fülig vörösödve visszarántotta, fölnézett, akkor egy fekete női lakktáska lebegett el fölötte, majd egy kosztümkabát alja.

- Ernő bácsi! - kiáltotta rémülten, s mintha messziről hallotta volna nagybátyja ijedt kiáltását, de már ellenállhatatlanul sodorta magával a tömeg. Megpróbált kievickélni a selyemharisnyák és nadrágszárak erdejéből, dideregve és zajos szívdobogással, egyre nehezebben jutva előre. Néha lenézett rá valaki, egy bácsi még meg is cirógatta a haját, de nem nagyon törődtek vele. Végre egy kicsit kitisztult az út. Alacsony, földszintes ház előtt állt, a járda szélén. Valami üzlet volt a sarkon, talán cukrászda, nagyon jó illatok áradtak ki odabentről. Lehet, gondolta, hogy most már örökre elvesztem, és sose találok meg senkit. Hirtelen föltört belőle a zokogás. Hangosan, üvöltve bögött, Ernő bácsit, aztán meg Anyát szólongatva az idegen utcában.

Egy férfi megállt fölötte.

- Mit történt kisfiam? Mi a baj?

- A nagybácsim - vonította. - Elveszett a nagybácsim...

A férfi fölé hajolt. Rumszaga és tömör, fekete bajusza. Harsogva nevetetett.

- A nagybácsid? Talán te vesztél el...! Még hogy a nagybácsid... Ez jó! Ez nagyon jó..! Nem értette, mi ebben a jó. Nagyon rossz volt inkább.

- Hol laksz?

- Hetedik kerület, Nefelejcs utca hét, földszint három - mondta, ahogy Anyától, még inkább a Mamától betanulta.

- Na, gyere, add a kezed! - mondta a rumszagú, és érte nyúlt.

- De a nagybácsim...

A nagybácsid majd boldog lesz, ha otthon visszakap. Gyerünk!

Elindultak lefelé a Halászbástya mellett. Hűvös szél fúj át a kőcsarnok oszlopai között. Fázott. És sírt, változatlanul, csak most már jóval csendesebben.

- Ki vár majd otthon? - kérdezte a bajuszos.

- Anya meg Mama is.

- Neked két anyád van?

- A Mama a nagymamám... Ő mindig otthon van, mert nem tud menni. Megverte a szél.

A bácsinak ez is tetszett, harsogva nevetett.

- Talán szélütött, te kis mafla...!

Nem volt kedvére való ez a bácsi. Nem bízott benne. Mégis engedte, hogy kalauzolja, bár az is eszébe jutott, hátha nem haza viszi, hanem valami rossz helyre, bűnözők közé. Hallott már ilyet is Mamától. Leereszkedtek a lépcsőkön, meg egy hosszú, lejtős utcán. Lassanként megnyugodott. Ernő bácsi valahol keresi, s meg is találja talán.

- Bácsi... - félénken szólt fel. - Pisilni kell.

- Az istenfáját - mondta bosszúsan a bácsi -, de sok bajom van veled! Na, gyere csak ide a fához, úgy...

Sok volt a gomb rajta, ügyetlenkedett.

- Na várj csak, segíték!

Lehajolt, kigombolta a gyerek nadrágját, és kotorászni kezdett alatta. Megmarkolta a fütyülőjét, előre buktatta, Aztán szinte megdermedt.

- Micsoda? Te... te zsidó vagy? Hát ilyen az én formám... És én még segíteni akarok... Egy zsidónak....

Gyalázatos káromkodásba kezdett, és dühösen elrohant a lenti tér felé. Gabi utána akart indulni, de már jött a pisi, és csupa víz lett a nadrágja. Keservesen felüvöltött, ömlöttek a könnyei. Az úton az emberek mind ránéztek, de mentek tovább. Végül egy asszony jött oda.

- Miért bőgsz?

- Mert itt hagyott a bácsi, amikor pisiltem.

A néni most nézett végig rajta.

- Gombolkozz be!... Milyen bácsi?

- Aki megtalált... Elvesztem.

- Mit csináljak veled? - A néni tűnődve nézte. - Várj csak itt, de el ne mozdulj!

Várt, vacogva... Körötte minden nagy volt, szürke és idegen. Fogai összekoccantak, hiába próbált nem sírni.

A néni egy rendőrrel jött vissza. Sisakja volt.

- Hol laksz?

Gépiesen darálta, ahogy megtanulta.

- Biztos?

- Igen - felelte.

A rendőr szótlánul megfogta a kezét. Busszal, majd villamossal mentek, hallgatagon. Gabi félt szólni a szigorú emberhez. Hüppögve baktatott mellette hazáig.

- Itt van, asszonyom - mondta Anyának a rendőr. - Máskor jobban figyeljenek a gyerekekre. Zavaros idők ezek.

Ernő bácsi már ott volt. Felkapta az ölébe, a haját simogatta, arcát arcához szorította. Akkor Gabi valami nedvességet érzett a halántéka mellett.

Nagybátyja könnyei voltak.

- Én vagyok a hibás - mondta rekedten. - Elengedtem a kezét.

A rendőr tisztelgett.

- Vigyázzanak egymásra!

Elment.

De az a szó: egymásra, mozdíthatatlan falként ott maradt velük a szobában.

***